

Komunitní centrum x Polyfunkční komunitní centrum

(23. 2. Praha)

Mgr. Jan Vrbický
vedoucí Oddělení koncepce sociálních služeb

Definice

- Jedná se o veřejná víceúčelová zařízení, ve kterých se setkávají členové komunity za účelem realizace sociálních, vzdělávacích, kulturních a rekreačních aktivit s cílem zlepšit sociální situaci těchto jednotlivců a komunity jako celku. Pro dosažení těchto cílů je v zařízení poskytována kombinace komunitních a veřejných služeb, minimálně základní sociální poradenství, sociální služba v ambulantní a terénní formě se zaměřením na řešení nepříznivé sociální situace a sociální začleňování.
- Prostorové vybavení integračních center musí vždy umožňovat vzájemné kontakty mezi příslušníky cílové skupiny a jejich kontakty s profesionály v sociální oblasti.
- Programový dokument IROP

Účel komunitních (polyfunkčních) center

- Podpora rozvoje neformálních struktur občanské společnosti v lokalitě a posílení sociálního kapitálu lokální komunity (KC, PKC)
- Vytvoření: „meeting point“, a kompetence poznávání a fungování v prostředí, v němž žiji....
- Na rozdíl od standardních komunitních center se polyfunkční komunitní centrum nezaměřuje pouze na jednu specifickou cílovou skupinu, ale na širší okruh subjektů občanské společnosti, které mohou být klíčovými partnery při řešení významných veřejných otázek lokální komunity,
- Zaměření na místní komunity ohrožené sociálním vyloučením - vazba na 108/2006 Sb. o sociálních službách, v pozdějším znění

Cíle KC a PKC

- Cílem je (dle programového dokumentu IROP): „**vytvoření materiálně a technicky vhodného prostoru pro: vždy vycházíme ze zjištěných potřeb**“
- Veřejná projednávání s ambicí setkávání obyvatel komunity (lokality) a sousedů, případně ostatních obyvatel obce s cílem snížení předsudků a sblížování kultur;
- Vznik jádrových skupin za cílem nastartování komunitní práce;
- setkávání tematických skupin pro řešení identifikovaných problémů komunity;
- Realizaci volnočasových aktivit, kulturních a zájmových akcí vyplývajících z tradic a zvyků dané komunity či krajové oblasti;
- Realizaci aktivit s cílem zplnomocnění motivovaných obyvatel komunity a získávání kompetencí pro vyjednávání a řešení běžných životních problémů a situací (učebny a školicí místnosti) s ohledem na prvek podpory sociální integrace a uplatnění na trhu práce.“
- Předpokládá se, že polyfunkční komunitní centra by měla být schopna dosahovat tohoto cíle v plné šíři.
- **Vytvoření nabídky komunitní sociální práce**

Cíle KC a PKC

- I když svým zaměřením komunitní centra (KC, PKC) přesahují systém sociálních služeb, **participují na procesech komunitního plánování sociálních služeb dané lokality/kraje.** V určitých situacích mohou zde pomáhat spolupracujícím subjektům vytvořit komplexnější pohled na problémy komunity a **hledat alternativní možné cesty změny společenských podmínek některých skupin v lokalitě dalšími způsoby občanského vyjednávání,** které klasické komunitní plánování sociálních služeb neumožňuje. **Centra přitom samozřejmě respektují všechny principy komunitního rozvoje a komunitní péče**
- **Součástí strategických dokumentů**

Aktivity KC a KPC

- Polyfunkční komunitní centra se tematicky zaměřují na více typů aktivit na rozdíl od komunitních center. Smyslem těchto aktivit je osvěta veřejnosti a **rozvoj lokální komunity se zapojením občanské společnosti, čili rozvoj lokality díky občanským iniciativám „zezdola“**. Komunitní centra buď nabízí tyto aktivity v rámci své samostatné činnosti, anebo poskytují zázemí dalším sdružením občanů, která se na tyto aktivity zaměřují.
- Za klíčové jsou v každodenním provozu považovány následující čtyři aktivity:
 - sociální služba (KPC), komunitní sociální práce (KC), - zajištěna vlastním zaměstnancem, smluvně, nebo pracovníkem zřizovatele
 - volnočasové aktivity/služby, (KPC, KC - nepovinné)
 - kulturní/multikulturní služby a výchovně/vzdělávací, (KPC, KC – nepovinné)
 - environmentální služby a podpora jejich využití. (KPC, KC – nepovinné)

Aktivity - pokračování

- Všechny vyjmenované aktivity jsou podřízeny uvedenému účelu komunitních center, což je podpora rozvoje neformálních struktur občanské společnosti v lokalitě a posílení sociálního kapitálu lokálních komunit. K tomuto účelu jsou směřovány metody komunitní práce a komunitní sociální práce, užívané v jednotlivých typech aktivit.
- Výše uvedené aktivity jsou realizovány v terénní nebo ambulantní formě. **Nepředpokládá se, že by ani polyfunkční komunitní centra měla poskytovat některé z nabízených (sociálních, výchovných či vzdělávacích) služeb v pobytové formě.**

Aktivity: komunitní sociální práce, sociální služby

- Polyfunkční komunitní centra poskytují v rámci své činnosti alespoň jednu sociální službu. Minimálním a zároveň povinným požadavkem je poskytování základního sociálního poradenství ze strany kvalifikovaného sociálního pracovníka. Z ostatních sociálních služeb jsou především doporučeny služby sociální prevence a poradenství, případně i doprovodné zdravotní služby (ne plně ve smyslu zákona o zdravotních službách).
- V případě poskytování služeb sociální prevence pro neorganizovanou mládež je **doporučeno doplnit standardní aktivity o metody výchovy k demokratickému občanství**. Metody a cíle výchovy k občanství lze ovšem aplikovat jako doplňkovou aktivitu i při poskytování sociálních služeb dalším skupinám klientů
- U komunitních center povinně poskytování komunitní sociální práce – vlastním zaměstnancem, nákupem služeb, dohodou o spolupráci s jinou organizací bez finančního plnění (např. organizace poskytuje v centru), nebo zaměstnanec zřizovatele ⁸

Aktivity: volnočasové aktivity

- Klíčovým problémem společnosti je úpadek sociálního kapitálu **lokálních i zájmových** komunit a nezájem občanů o politický a veřejný život lokality.
- Cílem činnosti komunitních center je **opětovné osvojení si kompetencí členů lokální komunity asociovat** se do nejrůznějších typů společenství a posilovat tak v místní komunitě sociální sítě lidí, sdílejících určité hodnoty a normy (včetně norem reciprocity) a ochotných aktivizovat se ve prospěch druhých.
- Pracovníci komunitních center iniciují vznik a posilují fungování různých zájmových volnočasových „spolků“ občanů. Pomáhají identifikovat v lokalitě pro-komunitní prostory (případně nabízí prostory komunitního centra), které různé spolky občanů mohou využívat pro svoji činnost. Mohou být spoluorganizátory různých veřejných akcí těchto sdružení - posilování občanských kompetencí členů
- Pomáhají neformální sdružením občanů vytvářet komunikační platformy pro vedení dialogu s úřady a zastupitelstvy, v ideálním případě vytváří na půdě polyfunkčních komunitních center méně formální platformy, kde občané mohou mluvit o záležitostech komunity se svými zvolenými politiky.
- V praxi je v komunitních centrech možné a užitečné kombinovat volnočasové aktivity (nepovinné) a služby s **dalšími povinnými aktivitami centra – komunitní sociální práce – hlavní činnost.**

Aktivity: kulturní a multikulturní aktivity

- Smyslem **kulturních služeb** je rozvíjet veřejný kulturní život celé komunity. Těmito službami iniciované kulturní společenské akce představují prostor pro setkávání různých skupin lidí z lokální komunity, kteří sdílí podobné hodnoty a mohou spolu svobodně na neformální úrovni komunikovat o společenských tématech komunity. Tyto komunikace a jejich závěry může komunitní pracovník rozvíjet dále a do té podoby, aby měly dopad i na veřejnou politiku lokality. **Při organizování těchto akcí jsou vítány různé animační metody, které jsou přímo zaměřeny na rozvíjení komunikace o společných tématech komunity, jako např. divadlo fórum, divadlo utlačovaných apod.**
- V případě menších obcí spolupracuje pracovník s celou lokální komunitou, v případě větších obcí spolupracuje s různými dílčími segmenty komunity. Může se např. jednat o komunitní práci se subkulturami (mládeže), se seniory, s etnickými minoritami, s náboženskými komunitami, apod.

Aktivity: kulturní a multikulturní aktivity

- **Účelem multikulturních aktivit je zprůchodnit komunikaci mezi majoritou a různými minoritními komunitami v lokalitě o každodenních problémech komunity a otázkách týkajících se všech občanů v dané lokalitě.** Cílem přitom je zapojení příslušníků minorit do širších neformálních struktur občanské společnosti. Multikulturní služby polyfunkčních komunitních center se zaměřují na práci s příslušníky minoritních komunit i s příslušníky majority.
- Využívány mohou být různé způsoby práce, adekvátní typu lokální komunity, typu minoritních (např. etnických, náboženských, aj.) komunit v dané lokalitě, a typu problémů, se kterými se občané zde potýkají. Vhodné jsou různé metody a nástroje oborů sociální práce a sociální pedagogiky, jako např.:
 - interkulturní vzdělávání dětí, mládeže i dospělých (doporučeny jsou především metody neformálního vzdělávání),
 - animační metody zprostředkování dialogu mezi různými skupinami,
 - komunitní sociální práce zaměřená na etnické minority – provazba na sociální aktivity jako povinné aktivity,
 - komunitní práce zaměřená na ostatní minority (feministická komunitní práce apod.).

Aktivity: enviromentální aktivity

- Polyfunkční komunitní centra nabízí v rámci environmentálních služeb prostor pro **realizaci neformální environmentální výchovy a osvěty**, zaměřené na děti, mládež i ostatní věkové skupiny. **Účelem těchto služeb je utvářet povědomí členů lokální komunity o základních principech a způsobech ekologických řešení problémů životního prostředí.** Environmentální služby polyfunkčních komunitních center učí členy komunity vztahovat tyto znalosti k problémům životního prostředí v jejich lokalitě a v případě potřeby podporují různé občanské iniciativy v jejich komunikaci se zastupitelskými úřady o řešeních těchto problémů.
- **Mezi užívané metody a techniky mimoškolní environmentální výchovy lze zahrnout pořádání výstav (včetně putovních výstav), workshopů a seminářů, při práci s dětmi a mládeží lze využívat aktivity jako pořádání soutěží v psaní tematických esejů či tvorby plakátů, či realizaci ekologických táborů (apod.).**
- Environmentální služby (nepovinné) lze nabízet v rámci klubového prostředí samostatně či v kombinaci s dalšími povinnými aktivitami centra.

Obecná kritéria pro založení a rozvoj polyfunkčních komunitních center a komunitních center

- S ohledem na doporučený rozsah poskytovaných aktivit (i aktuální riziko úpadku sociálního kapitálu početnějších lokálních komunit) jsou polyfunkční komunitní centra určena jako potřebná služba především v lokalitách s počtem obyvatel nad 10 000. Konkrétně se může jednat o obce s více než 10 000 obyvateli, o místní akční skupiny působící v lokalitách s počtem obyvatel nad 10 000, či o svazky měst a obcí, sdružující obce s celkovým počtem obyvatel nad 10 000. Polyfunkční komunitní centrum má celokrajskou působnost – myšleno, že aktivity jsou zaměřeny na komunity, které jsou v kraji. (cílový stav je 14 – tzn. že max. jedno na kraj). **A toto polyfunkční komunitní centrum musí vycházet z identifikované potřeby v kraji a jeho realizace by se měla objevit ve strategických rozvojových dokumentech kraje a sociální služba, která je toho součástí by měla být v krajské síti služeb, případně potvrzení z kraje, že bude zařazena do sítě – kvůli udržitelnosti,**
- Naopak komunitní centra by měla být primárně navázána na strategické dokumenty obce.
- Věková skupina osob, které bude využívat služeb polyfunkčního komunitního centra, není omezena.

Personální zajištění komunitních center

- Poskytování komunitní sociální práce v komunitních centrech je povinně personálně zajištěno minimálně jedním celým pracovním úvazkem (1,0) sociálního pracovníka (dle zákona č. 108/2006 Sb.) Všichni pracovníci jsou povinně odborně způsobilí k výkonu povolání sociálního pracovníka dle příslušných předpisů.

Rozdíl mezi KPC a KC

- Polyfunkční komunitní centrum poskytuje zázemí pro služby poskytované v terénní nebo ambulantní formě. Nejedná se o zázemí, ve kterém jsou poskytovány sociální služby v pobytové formě. Charakter služeb v takovémto zázemí, které je začleněno do běžné komunity,
- musí nabízet více služeb/aktivity nebo zázemí pro ně; konkrétně minimálně v tomto rozsahu:
 - kulturní/multikulturní služby a výchovně/vzdělávací,
 - environmentální služby a podpora jejich využití
 - sociální služby
 - především sociální služby sociální prevence, případně i zdravotní služby
 - volnočasové aktivity/služby
- **V kombinaci těchto služeb spočívá jeho polyfunkčnost oproti klasickému komunitnímu centru, které může plnit pouze jednu z funkcí pro místní komunitu.** Personální zabezpečení polyfunkčního centra musí splňovat podmínky odpovídající požadavkům zmíněných aktivit.

Rozdíl mezi KPC a KC

- Polyfunkční centra musí ctít principy komunitního rozvoje a komunitní péče, přičemž jejich náplň a tematické zaměření (min. v rozsahu všech čtyř uváděných služeb/aktivit) musí vést k rozvoji komunity, dané lokality a k osvětě veřejnosti. Věková skupina osob, které bude využívat služeb polyfunkčního komunitního centra, není omezena.
- Investice do polyfunkčního komunitního centra jsou výrazně vyšší než investice směřující do komunitního centra.
- Maximální **okamžitá** kapacita polyfunkčního komunitního centra je 60 osob – v jednání, dle počtu personálu

Cílové skupiny

- Lidé zdržující se v příslušném teritoriu (obci, ulici, svazku měst, atd...), nebo se stejným zájmem...
- Obecně komunita
- Osoby sociálně vyloučené, ohrožené sociálním vyloučením a chudobou. Jedná se zejména o etnické menšiny, osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách, bezdomovci, senioři, osoby se zdravotním postižením, nízkopříjmové skupiny obyvatel, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby ohrožené závislostí, nebo závislé na návykových látkách, v nepříznivě sociální situaci žijící rodiny, děti, mládež a osoby opouštějící ústavní zařízení nebo zařízení, rodič s dítětem výkonu trestu. Zvýšenou pozornost je třeba věnovat osobám ohroženými vícenásobnými riziky.

Děkuji za pozornost

jan.vrbicky@mpsv.cz